

Rapphöns. Höna till vänster, tupp till höger. Öland maj 2006. © Peter Schmidt

Rapphönan är uppförd på den nationella rödlistan över hotade arter i Sverige. Dess ursprung har dock länge diskuterats, och arten har varit föremål för utplantering sedan länge. Trots detta är rapphönan numera fåtalig. På 1800-talet fanns den ända upp i Torne-dalen, men pesticidanvändning och förändringar i jordbrukslandskapet har drabbat arten hårt.

Rapphönan behöver:

Insekter i fältet

En kritisk faktor för kycklingarna är tillgången på insekter och andra småkryp. Upp till 8 veckors ålder är födan uteslutande animalisk. Insektsrikedomen är beroende av örter (dvs. ogräs) i fält och fältkanter. Ogräsbekämpning minskar tillgången på föda för kycklingarna och i förlängningen överlevnaden. Ogräs är inget bönder uppskattar men med lite planering blir påverkan på skörden liten trots viss mängd ogräs.

Mosaik i slättbygd

Rapphönan trivs i större sammanhängande jordbruksområden, vanligen slättbygder. De områden som föredras är där spannmålsfält, vallar, trädor och betesmarker förekommer i samma trakt. För skydd och födosök är tillgång på häckar, kantzoner, diken, åkerholmar och trädor mycket viktiga. Kort sagt ett varierat landskap med mindre brukningsenheter.

Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti
Hönorna väljer tupp	Häckningsperiod			Kycklingarna blir flygfärdiga	Kullarna håller ihop under hösten–vintern

Rapphöna

Anlagd häck intill åkermark, häckningsmiljö för rapphöna, Skåne, februari 2006.
© Olle Kvarnbäck

HOT:

Födobrist är det största hotet mot rapphönskycklingarnas överlevnad.

- Ogräsbekämpning.
- Insektsbekämpning.
- Igenläggning av diken och därmed skapande av större brukningsenheter.
- Tidig putsning av hela skyddszonen.
- När trädesåkrar i slättbygd odlas upp.
- Färre stubbträdor som vintertid är viktig vid födosök.

ÅTGÄRDER:

Skydd mot predatorer:

- Se till att skyddande häckar och buskar finns intill fälten.
- "Oskötta" och avskilda områden i gårdsmiljön är viktiga miljöer och erbjuder skydd och födosök för rapphönsen, inte minst vintertid.

Häckningsmiljö i till hälften putsad skyddszon. Uppland, juni 2006.
© Sören Eriksson

Öka tillgången på föda:

- Ansök om miljöersättning för miljöskyddsåtgärder där sprutfria kantzoner ingår. Anlägg dem gärna invid diken, häckar, skyddszoner, torrbackar och åkerholmar. Avstå gärna från att sprida gödning i de sprutfria kantzonerna. Detta ger glesare gröda vilket gynnar insekter och rapphöns.
- Putsa den inre halvan (mot grödan) av skyddszonen tidigt och den andra halvan sent. Om möjligt, putsa den yttre halvan bara vart tredje år så att fröställningar kan stå kvar.
- Anlägg vintermatningar eller så in en viltåker med fröer anpassade för fälthöns. Det är särskilt viktigt att sköta matningar vid köldknäppar!
- Trädor med kvarstående fröställningar är en mycket viktig födoresurs under vintern.
- Använd inte pyretroider vid bladlusbekämpning då dessa dödar alla insekter i fältet. Bladlusspecifika preparat finns.
- Vårplöj om möjligt stubbåkrar efter spannmål och raps, spillsäden är viktig vinterföda för rapphönsen.

Detta material har delvis finansierats med EU-medel